https://sanad.iau.ir/Journal/hpsbjournal/Article/1191709

تاریخ دریافت :۱۴۰۳/۰۴/۰۶ تاریخ پذیرش :۱۴۰۳/۰۶/۰۳ تاریخ انتشار:۱۴۰۳/۰۶/۳۰

صفحه: ۳۷-۵۸

رابطه عزت نفس، سبک های دلبستگی و اضطراب وجودی با ترس از ازدواج؛ نقش واسطه‌ای سرسختی روان‌شناختی

سمیه عباسی [۱]، امیرپناه علی [۲*]، علی نقی اقدسی [۳]، مرضیه علیوندی وفا [۴]

چکیده

کشف چگونگی تعامل ساختارهای روان‌شناختی و تأثیر جمعی بر نگرش‌ها نسبت به ازدواج در جامعه ما امری حیاتی به نظر می‌رسد و به شکاف قابل‌توجهی در روانشناسی و مشاوره زناشویی می‌پردازد. لذا مطالعه حاضر با هدف تعیین رابطه بین عزت‌نفس و سبک ایمن با ترس از ازدواج در دانشجویان با میانجی‌گری سرسختی روان‌شناختی انجام شد. پژوهش حاضر از نوع توصیفی-همبستگی بود. جامعه آماری تمامی دانشجویان دختر و پسر دانشگاه آزاد اسلامی واحد سردشت به تعداد ۶۷۰ نفر بودند که ۳۵۸ نفر از آن ها به روش نمونه گیری غیراحتمالی هدفمند انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از ابزارهای استاندارد شده عزت‌نفس روزنبرگ (۱۹۶۵)، سبک های دلبستگی هازان و شیور، سرسختی روان‌شناختی اهواز (۲۰۰۶) و ترس از ازدواج ریچارد (۲۰۰۷) استفاده شد. تجزیه‌وتحلیل داده‌ها نیز با استفاده از آزمون‌های همبستگی اسپیرمن و مدل‌سازی معادلات ساختاری در نرم‌افزار SPSS و AMOS نسخه ۲۴ انجام شد. نتایج نشان داد؛ عزت‌نفس بر ترس از ازدواج اثر معکوس و معنادار داشت (β=-۰/۳۳۰، P<۰۰۱/۰). سبک ایمن نیز بر ترس از ازدواج اثر معکوس و معناداری داشت (β=-۰/۲۱۰، P<۰۰۱/۰). همچنین سرسختی روان‌شناختی اثر معکوس و معنادار بر ترس از ازدواج داشت (β=-۰/۲۰، P<۰۰۱/۰). اثر غیرمستقیم عزت‌نفس بر ترس از ازدواج، از طریق سرسختی روان‌شناختی نیز معکوس و معنادار بود (β=-۰/۰۵۴، P<۰۰۱/۰). در عین حال اثر غیرمستقیم سبک ایمن بر ترس از ازدواج از طریق سرسختی روان‌شناختی نیز منفی و معنادار بود (β=-۰/۰۶۲، P<۰۰۱/۰). بنابراین عزت‌نفس، سبک ایمن و سرسختی روان‌شناختی به طور معناداری بر ترس از ازدواج تأثیر معکوس داشتند که این امر تأکیدی بر نقش کاهشی آن‌ها در این پدیده است. به طور خاص، مشخص شد که عزت‌نفس و سبک ایمن نه تنها به طور مستقیم بلکه به طور غیرمستقیم از طریق افزایش سرسختی روان‌شناختی، ترس از ازدواج را کاهش می‌دهند.

کلید واژگان

عزت‌نفس، سبک های دلبستگی، سرسختی روان‌شناختی، ترس از ازدواج، دانشجویان

[۱]. دانشجوی دکتری مشاوره، گروه مشاوره، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تبریز، تبریز، ایران

[۲]. استادیار گروه مشاوره، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تبریز، تبریز، ایرانpanahali@iaut.ac.ir

[۳]. استادیار گروه مشاوره، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تبریز، تبریز، ایران

[۴]. استادیار گروه روانشناسی و مشاوره، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تبریز، تبریز، ایران

مقدمه

ازدواج به‌عنوان یکی از مهم‌ترین رویدادهای زندگی اجتماعی، تاثیرات عمیقی بر روند زندگی فردی و اجتماعی انسان‌ها دارد. این پدیده معمولاً در سنین جوانی اتفاق می‌افتد و به‌طور قابل توجهی بر شکل‌گیری و پیشرفت زندگی افراد تأثیر می‌گذارد (سهیلی‌نژاد، ۱۴۰۰). در دنیای امروز، انتخاب همسر و تصمیم به ازدواج برای جوانان در جوامع مختلف به مسئله‌ای حساس و پیچیده تبدیل شده است (فرزاد، نوابی‌نژاد و رستمی، ۱۳۹۹). مشکلات اقتصادی، اجتماعی و خانوادگی از جمله عواملی هستند که موجب تأخیر در ازدواج و ایجاد نگرانی و ترس در جوانان می‌شوند (رستمی و قزلسفلو، ۱۳۹۷).

یکی از عواملی که بر تصمیم‌گیری‌های فردی در خصوص ازدواج تأثیرگذار است، نگرش به این پدیده است. نگرش‌ها، احساسات، سوگیری‌ها، پیش‌داوری‌ها و ترس‌ها در مورد ازدواج، به‌طور مستقیم بر تصمیم افراد برای ورود به این رابطه تأثیر می‌گذارند. نگرش‌های افراد نسبت به ازدواج شامل طرز فکر و احساسات آن‌ها در این زمینه است (ممانی و ماتیتی، ۲۰۱۶). بسیاری از جوانان در آستانه ازدواج از نگرانی‌ها و ترس‌های متعددی در خصوص تعهد و مسئولیت‌های ناشی از ازدواج رنج می‌برند (علامه، ۱۳۹۷). این پدیده که به‌عنوان "ترس از ازدواج" شناخته می‌شود، به حالتی اشاره دارد که در آن فرد از متعهد شدن و ایجاد یک رابطه پایدار و صادقانه با فردی دیگر هراس دارد (ریچارد، ۲۰۰۷).

ترس از ازدواج می‌تواند منجر به مجرد ماندن فرد و از دست دادن مزایای این نوع ارتباطات شود. تحقیقات نشان داده‌اند که ایجاد نگرش درست و انتظارات منطقی از ازدواج می‌تواند به کاهش این ترس کمک کند و به‌طور غیرمستقیم رضایت از زندگی زناشویی را افزایش دهد. در صورتی که فرد از ازدواج و مسئولیت‌های آن درک صحیحی داشته باشد، احتمال کاهش ترس از ازدواج و افزایش انگیزه برای آن بیشتر می‌شود (شعاع‌کاظمی و فرازنده‌پور، ۱۳۹۸). یکی از چالش‌های عمده در جوامع امروزی، به‌ویژه در میان دانشجویان، افزایش سن ازدواج و ترس از این پدیده است که ارتباط معناداری با سطح تحصیلات و عدم تمایل به ازدواج دارد (گونزالس و مارچین، ۲۰۱۸).

علاوه بر نگرش‌های فردی، عوامل روان‌شناختی نیز نقش برجسته‌ای در ترس از ازدواج ایفا می‌کنند. یکی از این عوامل، عزت نفس است که تأثیرات عمیقی بر کیفیت زندگی فردی و اجتماعی افراد دارد (گراهام، لیندو، برایان و ویور، ۲۰۱۶). عزت نفس به‌عنوان یک نیاز اساسی انسان، هم بر رشد فردی و هم بر توانایی برقراری ارتباطات سالم تأثیرگذار است. افراد با عزت نفس پایین معمولاً در تعاملات اجتماعی دچار مشکلاتی همچون اضطراب، ترس از رد شدن و اجتناب از ارتباطات می‌شوند، که این وضعیت ممکن است مانع از تصمیم‌گیری برای ازدواج شود (حس‌پور، طهماسبی، علوی و ذوالاکتاف، ۲۰۱۴). در کنار عزت نفس، سبک‌های دلبستگی نیز به‌طور قابل‌توجهی بر رفتارهای ارتباطی افراد تأثیرگذارند. سبک های دلبستگی از طریق ایجاد مدل های درون کاری بر نحوه اسناد دهی افراد نسبت

وقایع ارتباطی تأثیر می‌گذارند. به طور کلی افراد با سبک دلبستگی ایمن بیشتر از اسنادهای غنی کننده رابطه (مثبت) برای توجیه رفتارهای منفی خود استفاده می کنند و افراد ناایمن بیشتر از اسنادهای منفی در این خصوص بیشتر استفاده می کنند (لیونز، ۲۰۱۵). افراد با سبک های دلبستگی ایمن در مقایسه با افراد با سبک‌های دلبستگی ناایمن، رابطه عشقی و رمانتیک بهتر و پایدارتری دارند، اعتماد به خود بالاتری دارند و به همنوعان خود بیشتر اعتماد کرده و تعاملات آن ها سازنده تر است. در مقابل افراد با سبک دلبستگی اجتنابی از افراد به شکل واضحی دوری می کند و دلبستگی در آن ها کمتر است، این عوامل می توانند نقش مهم و تاثیرگذاری در زندگی افراد ایفا نمایند (محمدی و همکاران، ۱۳۹۶). افراد با سبک دلبستگی ایمن معمولاً روابط رمانتیک پایدارتر و رضایت‌بخش‌تری دارند، در حالی که افراد با سبک‌های دلبستگی ناایمن از مشکلات بیشتری در برقراری ارتباطات سالم رنج می‌برند (عبدالجبار، حسین‌پورلنگرودی و مصباح، ۱۳۸۹). این تفاوت‌ها در سبک‌های دلبستگی می‌تواند به‌طور مستقیم بر ترس از ازدواج و تصمیم‌گیری‌های مرتبط با آن تأثیر بگذارد.

اضطراب وجودی یکی دیگر از متغیرهای روان‌شناختی است که می‌تواند ارتباط مستقیمی با ترس از ازدواج داشته باشد. گود و گود (۱۹۷۴) اضطراب وجودی را ناشی از ناامیدی، بیگانگی و احساس پوچی می‌دانند. این اضطراب به‌ویژه زمانی که فرد با مسئولیت‌های بلندمدت ازدواج مواجه می‌شود، می‌تواند ترس از ازدواج را تشدید کند و مانع از تصمیم‌گیری مثبت در این زمینه شود. به‌طور کلی، اضطراب وجودی می‌تواند با کاهش اعتماد به نفس و ترس از تعهد، افراد را از اقدام به ازدواج بازدارد (گود و گود، ۱۹۷۴). از سوی دیگر، پژوهش‌ها نشان داده‌اند که سرسختی روان‌شناختی، به‌ویژه در شرایط استرس‌زا، می‌تواند به افراد کمک کند تا اضطراب‌های خود را مدیریت کرده و به نحو بهتری با چالش‌های زندگی روبه‌رو شوند (عظیمی، سادات‌حسینی، عارفی و پرندین، ۱۳۹۸). افراد با سرسختی روان‌شناختی بالا، به‌طور مؤثرتری اضطراب‌های خود را کنترل کرده و کمتر از ازدواج هراس دارند (سالواتور و همکاران، ۲۰۱۰).

با توجه به اهمیت این عوامل روان‌شناختی و روابط آن‌ها با ترس از ازدواج، پژوهش حاضر به بررسی اثرات عزت نفس، سبک‌های دلبستگی و اضطراب وجودی بر ترس از ازدواج در میان دانشجویان، با در نظر گرفتن نقش واسطه‌ای سرسختی روان‌شناختی، پرداخته است. هدف اصلی این تحقیق تعیین روابط مستقیم و غیرمستقیم این متغیرها با ترس از ازدواج است تا از این طریق راهکارهای مؤثری برای کاهش این ترس و ارتقاء رضایت از ازدواج ارائه گردد.

روش

پیروی از اصول اخلاق پژوهش: برای رعایت اصول اخلاقی توضیحات لازم ازجمله هدف از پژوهش، نحوهٔ پاسخ‌دهی به سؤالات و شرکت داوطلبانه در متن تکمیلی همراه پرسشنامه ارائه شد و به شرکت‌کنندگان پژوهش اطمینان داده شد که اطلاعاتشان محرمانه خواهد ماند.

این مطالعه با استفاده از یک طرح توصیفی-همبستگی در بین دانشجویان دختر و پسر دانشگاه آزاد اسلامی واحد سردشت در سال ۱۴۰۰ انجام شد. جامعه پژوهش تمامی دانشجویان شاغل به تحصیل در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ به میزان ۶۷۰ نفر بودند. با توجه به پیچیدگی‌های مدل معادلات ساختاری و تعداد متغیّرهای مورد بررسی، حجم نمونه‌ای به تعداد ۲۴۴ نفر با استفاده از روش کوکران و نمونه گیری غیراحتمالی هدفمند انتخاب شدند. این تصمیم با هدف ایجاد تعادل بین دسترسی به نمونه و نیازهای تحلیلی مطالعه و همچنین افزایش دقت و قابلیت اطمینان نتایج تحلیلی، صورت پذیرفت. بااین‌حال، با توجه به محوریت ترس از ازدواج به‌عنوان متغیّر وابسته در این مطالعه، نمونه‌گیری به‌گونه‌ای انجام شد که تنها دانشجویان مجرد وارد مطالعه شدند؛ بنابراین نمونه‌گیری به‌صورت هدفمند و داوطلبانه انجام شد تا اطمینان حاصل شود که تنها دانشجویان مجردی که ممکن است تجربیات و دیدگاه‌های مرتبط با ترس از ازدواج دارند، در مطالعه شرکت کنند. فراخوان برای مشارکت از طریق پلتفرم‌های آنلاین به اشتراک گذاشته شد و شرکت‌کنندگان بر اساس ملاک‌های ورود تعیین شده انتخاب شدند. با توجه به ماهیت آنلاین این نظرسنجی، درمجموع ۴۰۰ پرسشنامه از طریق سامانه بومی پرسلاین و در قالب لینک در گروه‌های مجازی دانشجویان توزیع شد که تعداد پاسخ‌های معتبر نهایی ۳۵۸ مورد به دست آمد. در این مطالعه، به‌منظور تضمین همگنی نمونه و دقت نتایج، ملاک‌های ورود و خروج به‌دقت تعیین شدند. ملاک‌های ورود شامل مجرد بودن و اشتغال به تحصیل در دانشگاه آزاد اسلامی واحد سردشت، قرار گرفتن در گستره سنی ۱۸ تا ۳۰ سال، اعلام رضایت آگاهانه برای شرکت در مطالعه، داشتن تلفن همراه یا کامپیوتر و دسترسی به اینترنت بود. از سوی دیگر، ملاک‌های خروج شامل دانشجویانی می‌شد که در طول دوره تحقیق ازدواج نموده، پرسشنامه‌ها را ناقص پر کرده و یا دانشجویانی که تمایل خود را برای ادامه مشارکت در مطالعه از دست می‌دهند.

ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات

الف) پرسشنامه عزت‌نفس روزنبرگ (۱۹۶۵): این پرسشنامه توسط روزنبرگ در سال ۱۹۶۵ طراحی شد و متشکّل از ۱۰ سؤال است که احساس‌های مثبت و منفی فرد دربارهٔ خودش را می‌سنجد. در این پرسشنامه از آزمودنی خواسته می‌شود تا بر اساس پرسشنامه لیکرت چهاردرجه‌ای از کاملاً موافق تا کاملاً مخالف به‌دقت به آن‌ها پاسخ دهد. دامنه نمرات این پرسشنامه از ۱۰ تا ۴۰ بوده که نمرات بالاتر

نشان‌دهنده عزت‌نفس بالاتر است. ۵ عبارت آن به شکل مثبت (گویه های شماره ۱ تا ۵) و ۵ عبارت دیگر به‌صورت منفی (گویه های شماره ۶ تا ۱۰) ارائه شده است. سبک نمره‌گذاری این پرسشنامه به‌این‌ترتیب است: سؤالات ۱ الی ۵، کاملاً مخالفم = صفر، مخالفم= ۱، موافقم=۲ و کاملاً موافقم دارای نمره ۳ است. همچنین در سؤالات ۶ الی ۱۰، کاملاً موافقم = صفر، موافقم= یک، مخالفم=۲ و کاملاً مخالفم دارای نمره ۳ است. از جمع کل نمرات برای تفسیر نتایج استفاده می شود. در مطالعه اصلی روزنبرگ پایایی این ابزار را با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ اندازه‌گیری نمود که مقادیری بین ۰/۷۷ تا ۰/۸۸ را نشان داد که نشان‌دهنده پایایی مطلوب پرسشنامه است. روایی پرسشنامه نیز از طریق روایی سازه و روایی هم‌زمان با سایر ابزارهای اندازه‌گیری عزت نفس و متغیرهای مرتبط ارزیابی و به طور کلی قابل قبول گزارش شد (۲). گرین‌برگر، چن، دمیتریوا و فراگیا[1]، همسانی درونی این پرسشنامه را ۰/۸۴ و ضرایب باز آزمایی آن را بافاصله زمانی دو هفته، پنج ماه و یک سال به ترتیب ۰/۸۴، ۰/۶۷ و ۰/۶۲ گزارش کردند (۱۴). مکوبلا و ماشگان[2] روایی پرسشنامه را با استفاده از روش تحلیل عاملی تأیید کردند (۱۵). در ایران نیز بهروزی، حقیقی، یوسفی و بشلیده، روایی پرسش‌نامه را باهمان روش مطلوب گزارش کردند (۱۶). در پژوهش عالیپور و زغیبی قناد تمام ماده‌های این پرسشنامه جز یک ماده از بار عاملی کافی (بالای ۰/۳۰) برخوردار بودند. پایایی پرسشنامه نیز در مطالعه یادشده نیز به روش همسانی درونی، ۰/۷۵ به دست آمد (۱۷). در مطالعه حاضر نیز روایی و پایایی پرسشنامه با استفاده از روش روایی صوری همسانی درونی بررسی و تأیید شد. ضریب همسانی درونی پرسشنامه نیز ۰/۷۶ محاسبه شد.

ب) پرسشنامه دلبستگی (AAQ) توسط هازان و شیور (۱۹۸۷): این پرسشنامه توسط هازان و شیور طراحی و دارای ۱۵ گویه است که به هریک از سه سبک دلبستگی ایمن، اجتنابی و دوسوگرا به ترتیب پنج‌گویه تعلق می‌گیرد. نمره‌گذاری در پرسشنامه لیکرت از هرگز (نمره ۱) تا تقریبا همیشه (نمره ۵) صورت می‌گیرد. در این پرسشنامه از مشارکت کنندگان خواسته می شود گزینه‌هایی را انتخاب کنند که سبک مشخص آن را در روابط نزدیک بهتر توصیف می‌کند و خرده‌مقیاسی که آزمودنی نمره بالاتری در آن کسب نماید به عنوان سبک دلبستگی فرد لحاظ می‌شود. حداقل و حداکثر نمره آزمودنی در خرده پرسشنامه های آزمون به ترتیب ۵ و ۲۵ خواهد بود. هازان و شیور (۱۹۸۷) پایایی بازآزمایی کل این پرسش‌نامه را ۰/۸۱ و پایایی با آلفای کرونباخ را ۰/۸۷ بدست آوردند. کولیتز و رید پایایی ابزار را با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۷۹ به دست آوردند و علاوه بر این خالدیان (۱۳۸۹) نیز در پژوهشی پرسش‌نامه را بر روی یک نمونه ۶۰ نفری اجرا کرد و آلفای کرونباخ را ۰/۸۲ به دست آورد که مقدار قابل قبولی بود. اعتبار آلفای کرونباخ این ابزار در پژوهش رحیمیان بوگر و همکاران (۱۳۸۶) برای کلّ

1. Greenberger, Chen, Dmitrieva and Fragia
2. Makubela and Mashgan

آزمون، سبک اضطرابی، دوری‌جو و ایمن به ترتیب ، ۰/۷۵، ۰/۸۳ و ۰/۷۷ بدست آمد، که اعتبار مطلوبی را نشان می‌دهد. تحلیل عاملی پرسش‌نامه هازن و شیور (۱۹۸۷) توسط کولیتز و رید به استخراج سه عامل عمده منجر شد که توسط پژوهشگران به عنوان ظرفیت پیوستن به روابط صمیمی و نزدیک تفسیر می‌شود. هازن و شیور روایی محتوایی و ملاکی را خوب گزارش نمودند و روایی سازه آن را در حد بسیار مطلوب گزارش داده‌اند. همچنین رحمیان (۱۳۸۳؛ به نقل از وفائیان، ۱۳۸۵) روایی همزمان این پرسش نامه را با مصاحبه ساختاریافته ماین برای دلبستگی بزرگسالان به ترتیب، ایمن (۰/۷۹)، ناایمن اجتنابی (۰/۸۴) و ناایمن دوسوگرا (۰/۸۷) گزارش داده است. در مطالعه حاضر روایی صوری با استفاده نظرات متخصصین این حوزه و پایایی با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۷۶ محاسبه شد.

ج) پرسشنامه سرسختی روان‌شناختی: این توسط کیامرثی، نجاریان و مهرابی زاده هنرمند (۱۳۷۷) ساخته شد. پرسشنامه سرسختی روان‌شناختی دارای ۲۷ ماده است و هر ماده دارای چهار گزینهٔ «هرگز»، «به‌ندرت»، «گاهی اوقات» و «بیشتر اوقات» است. در نمره‌گذاری برای هر ماده به ترتیب مقادیر ۰، ۱، ۲، ۳ در نظر گرفته شده است. به‌استثنای عبارات ۶، ۷، ۱۰، ۱۳، ۱۷، ۲۱ که دارای بار عاملی منفی هستند و به شیوه معکوس نمره‌گذاری می‌شوند. دامنه نمره در پرسشنامه سرسختی روان‌شناختی بین ۰ تا ۸۱ است. کسب نمره بالا در پرسشنامه سرسختی روان‌شناختی نشان‌دهندهٔ سرسختی روان‌شناختی بالا در فرد است. در پژوهش اصلی کیامرثی و همکاران برای سنجش همسانی درونی پرسشنامه، از روش آلفای کرونباخ استفاده کردند که یافته‌ها نشان داد ضرایب آلفا برای کل نمونه‌ها اعم از پسر و دختر به ترتیب، ۰/۷۶، ۰/۷۶ و ۰/۷۴ است. همچنین پایایی ابزار با استفاده روش آزمون-باز آزمون برای کل آزمودنی ها ۰/۸۴، آزمودنی های پسر ۰/۸۴ و آزمودنی های دختر ۰/۸۵ به دست آمد (۲۱). غفوری ورنو سفادرانی، کمالی و نوری روایی این آزمون را به روش روایی همزمان با سه ملاک، پرسشنامه اضطراب عمومی، پرسشنامه افسردگی و خودشکوفایی مزلو محاسبه کردند. ضرایب به دست آمده به ترتیب ۰/۶۵، ۰/۶۷ و ۰/۶۲ بود که کلیهٔ ضرایب معنادار بودند (۲۲). در مطالعه صفری و همکاران ضریب پایایی کل برای پرسشنامه ۰/۶۹ گزارش شد که در بازه مطلوب قرار داشت (۲۳). در مطالعه حاضر پایایی به روش آلفای کرونباخ بررسی و ضریب همسانی درونی پرسشنامه ۰/۶۸ به دست آمد.

پرسشنامه اضطراب وجودی گود و گود (EAI): این پرسشنامه ۳۲ ماده ای توسط گود و گود (۱۹۷۴) ساخته شده و گنجی (۱۳۸۸) آن را به فارسی ترجمه نمود. هالت در سال (۱۹۹۴) روایی این پرسشنامه را با همبسته کردن با آزمون های هدفمندی در زندگی، پیگیری اهداف معرفتی و افسردگی محاسبه کرد. نمره¬گذاری به صورت صفر و یک است. سوالات ۱، ۲، ۴، ۵، ۶، ۸،۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۶، ۱۷، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱ اگر جواب صحیح داده باشند نمره یک

دریافت می کنند و سوالات ۳، ۷، ۱۵، ۱۸، ۳۲ اگر جواب غلط داده باشند، نمره یک دریافت می کنند. نمره کمتر از ۱۲ به معنی اضطراب وجودی پایین است. نمره بین ۱۳ تا ۲۳ به معنی اضطراب وجودی متوسط است. نمره بیشتر از ۲۴ به معنی اضطراب وجودی بالا است. همبستگی نمره پرسشنامه اضطراب وجودی با ترکیب نمره سه پرسشنامه پیش گفته ۰/۶۶ بود. این آزمون در ایران در پژوهش نورعلیزاده و جان بزرگی به روش آلفای کرونباخ اعتبار یابی شده که ضریب آلفای خوبی برابر با ۰/۸۸ به دست آمده است همسانی درونی این پرسشنامه به روش دو نیمه کردن نیز به دست آمد که عبارت است از بخش اول = ۰/۷۲ و بخش دوم =۰/۸۶از طریق تحلیل مواد روایی این آزمون را بررسی شده است به نحوی که همبستگی بالایی بین کلیه سؤال ها و نمره ی کل آزمون گزارش کرده است (مرعشی و همکاران، ۲۰۱۲). در مطالعه حاضر نیز روایی و پایایی پرسشنامه بررسی شد که طی آن روایی صوری با استفاده نظرات اساتید و متخصصین این حوزه تأیید شد. همچنین پایایی پرسشنامه با استفاده روش آلفای کرونباخ بررسی ومقدار ۰/۸۲ بدست آمد.

د) پرسشنامه ترس از ازدواج ریچارد (۲۰۰۷): این پرسشنامه توسط ریچارد در سال ۲۰۰۷ و با هدف سنجش دلایل مختلف ترس از ازدواج در جوانان طراحی شد. این پرسشنامه دارای ۳۰ سؤال و ۱۰ بعد است. ابعاد این پرسشنامه شامل عامل محیطی ترس از ازدواج، عامل دوستان و اقوام، عامل ترس از شکست فردی، عامل شک در انتخاب طرف مقابل، عامل ترس از سرخوردگی و ناامیدی، عامل عدم توانایی در حفظ دوام روابط، عامل شکست در روابط قبلی، عامل توقع والدین، عامل اشتیاق برای مجرد ماندن و عامل ترس از فناپذیری عشق است. نمره‌گذاری پرسشنامه به‌صورت لیکرت ۵ گزینه‌ای از کاملاً مخالفم ۱ تا کاملاً موافقم ۵ نمره‌گذاری می‌شود. به‌این‌ترتیب برای محاسبه امتیاز هر بعد مجموع امتیاز سؤالات آن بعد را باهم جمع می‌شود. برای به دست آوردن امتیاز کلی پرسشنامه، مجموع امتیازات همه سؤال‌ها باهم جمع می‌شود. این امتیاز دامنه‌ای از ۳۰ تا ۱۵۰ خواهد بود و هر چه امتیاز بالاتر باشد، بیانگر میزان ترس بیشتر شخص پاسخ‌دهنده از ازدواج و برعکس خواهد بود. در مطالعه اصلی که توسط ریچاد و در سال ۲۰۰۷ انجام شد، روایی سازه پرسشنامه با استفاده از تحلیل عاملی بررسی شد که بارهای عاملی سؤالات در محدوده ۰/۵ تا ۰/۸ قرار داشتند. پایایی پرسشنامه نیز با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۸۷ گزارش شد. در مطالعه بنکس[1] روایی محتوایی پرسشنامه ۰/۸۵ و همسانی درونی آن ۰/۸۰ گزارش شد که هر دو نشان‌دهنده روایی و پایایی مناسب پرسشنامه است (۲۴). در مطالعه عباسی و همکاران روایی صوری و پایایی (همسانی درونی) پرسشنامه مطلوب گزارش شد. بطوریکه پایایی آن با استفاده از روش

1. Banx

آلفـای کرونبـاخ ۰/۸۰ بـود (۲۵). در مطالعـه حاضـر پایـایی پرسشـنامه نیـز بـا اسـتفاده از روش آلفـای کرونبـاخ ۰/۸۰ به دست آمد.

قبـل از پاسـخ بـه پرسشـنامه‌ها، هـدف، اهمیـت و ملاحظـات اخلـاقی پـژوهش بـرای شـرکت‌کنندگان توضـیح داده شد و از محرمانـه بـودن آن‌هـا اطمینـان حاصـل شـد. تجزیـه‌وتحلیل داده‌هـا بـا اسـتفاده از آزمـون همبسـتگی اسپیرمن و مدل یابی معادلات ساختاری در نرم‌افزارهای SPSS و AMOS نسخه ۲۴ انجام شد.

یافته‌ها

از مجمـوع ۲۴۴ شـرکت‌کننده در پـژوهش حاضـر ۱۴۴ نفـر (۶۰) دانشـجوی دختـر و ۱۰۰ نفـر (۴۰) پسـر بودند. میانگین سنی دانشجویان شرکت‌کننده ۲۴/۳۸ سال بود.

جدول ۱: شاخص‌های توصیفی متغیّرهای مطالعه

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	واریانس	کجی	کشیدگی
ترس از ازدواج	۳۵۸	۸۷/۰۴	۱۶/۹۸۸	۲۸۸/۵۸۹	-۰/۱۰۶	-۰/۲۴۵
عزت نفس	۳۵۸	۷/۲۹	۲/۵۸۷	۶/۶۹۳	۰/۲۳۶	-۰/۱۴۱
سبک دلبستگی ایمن	۳۵۸	۱۳/۴۰	۲/۹۶	۴۷/۹۰۱	۰/۲۵۷	۲/۴۳۵
سبک دلبستگی اجتنابی	۳۵۸	۱۸/۱۶	۲/۷۸	۱۴/۹۰۱	۰/۲۵۷	۲/۴۳۵
سبک دلبستگی دوسوگرا	۳۵۸	۱۹/۰۲	۳/۸۷	۱۲/۹۰۱	۰/۲۵۷	۲/۴۳۵
اضطراب وجودی	۳۵۸	۱۴/۴۹	۵/۶۸۸	۱۳/۳۵۱	۰/۱۱۱	-۰/۸۵۸
سرسختی	۳۵۸	۲۹/۸۴	۱۲/۹۹۳	۱۶۸/۸۰۸	-۰/۰۸۷	-۰/۳۹۰

جـدول ۱ میـانگین و انحـراف معیـار بـرای متغیّرهـای حاضـر در مطالعـه را نشـان می‌دهـد. همان‌گونـه کـه ملاحظـه گردیـد، میـانگین تـرس از ازدواج ۸۷/۵۵، عـزت‌نفس (در کـل) ۳۰/۴۱، سرسـختی روان‌شـناختی ۳۲/۹۴ بود.

جدول ۲: ماتریس همبستگی متغیّرها و مؤلفه در دانشجویان

ردیف	متغیّر/مؤلفه	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
۱	ترس از ازدواج	_									
۲	عزت‌نفس	۰/۳۳۶ _**	_								
۳	سرسختی روان‌شناختی	۰/۲۰۱ _**	۰/۲۷۴ *	_							
۴	تعهد و تلاش	۰/۲۳۹ _**	۰/۳۸۵ *	۰/۶۱۷ *	_						
۵	چالش پذیری	۰/۰۴۷ _	۰/۰۴۱	۰/۴۵۸ *	۰/۱۲۲	_					
۶	کنترل عاطفه	۰/۱۱۸ _	۰/۲۴۱ *	۰/۴۴۳ *	۰/۳۲۷ *	۰/۱۳۰	_				
۷	سبک دلبستگی ایمن	۰/۲۰۹ _**	۰/۲۰۹ *	۰/۳۱۱ *	۰/۲۲۴ *	۰/۰۸۰	۰/۲۴۱ *	_			
۸	سبک دلبستگی اجتنابی	۰/۰۶۲ _	۰/۰۱۶	۰/۲۲۱ *	۰/۱۷۴ *	۰/۰۴۶	۰/۰۲۲	۰/۳۸۹ *	_		
۹	سبک دلبستگی دوسوگرا	۰/۱۴۱ _	۰/۲۱۲ *	۰/۲۲۲ *	۰/۲۶۹ *	۰/۰۴۵	۰/۲۲۶ *	۰/۸۰۴ *	۰/۶۶۷ *	_	
۱۰	اضطراب وجودی	۰/۲۲۳ _**	۰/۲۶۹ *	۰/۳۵۶ *	۰/۳۶۰ *	۰/۱۰۶	۰/۲۵۱ *	۰/۷۶۶ *	۰/۵۲۰ *	۰/۵۲۹ *	_

P<۰/۰۵* P<۰/۰۱**

نتایج آزمون همبستگی نشان داد که بین عزت‌نفس با ترس از ازدواج (r=-۰/۳۳۶ و P=۰/۰۰۱)، رابطه معنادار وجود دارد. همچنین ارتباط بین سرسختی روان‌شناختی (r=-۰/۲۰۱ و P=۰/۰۱۷) و مؤلفه تلاش و تعهد (r=-۰/۲۳۹ و P=۰/۰۱۰) با ترس از ازدواج دانشجویان معنادار بود. رابطه بین سبک ایمن با ترس از ازدواج (r=-۰/۲۰۹ و P=۰/۰۰۱) نیز معنادار بود. نوع ارتباط در تمامی موارد به‌صورت منفی و معکوس بود. بطوریکه با افزایش نمرات متغیّرهای پیش‌بین، نمره متغیّر وابسته یعنی ترس از ازدواج کاهش می‌یافت. در ادامه برای اطمینان از صحت و دقت تحلیل‌های معادلات ساختاری، پیش‌شرط‌های

لازم بررسی و تأیید شدند. در این پژوهش، کلیه فرضیات مرتبط با مدل‌سازی معادلات ساختاری دقیقاً بررسی و تأیید شدند. توزیع نرمال چند متغیره ارزیابی و با استفاده از روش حداکثر درستنمایی، اطمینان حاصل شد که انحرافات از نرمالیته تأثیر قابل توجهی بر نتایج آزمون کای دو نخواهند داشت. رابطه خطی بین متغیرهای درون‌زا و برون‌زا مورد پذیرش قرار گرفت و داده‌های پرت از تحلیل نهایی حذف شدند. رابطه علت و معلولی بین متغیرها با توالی منطقی تأیید شد. صحت کوواریانس‌های مشاهده شده نیز بررسی و مورد تأیید قرار گرفت. همچنین، حجم نمونه در محدوده توصیه شده، یعنی بین ۲۰۰ تا ۴۰۰ با ۱۰ تا ۱۵ شاخص، قرار گرفت که نشان‌دهنده قدرت کافی برای انجام تحلیل‌ها بود.

جدول ۳: برازش مدل نهایی مدل پژوهش

شاخص‌های برازندگی	(X2)	df	(X2/df)	sig	(RMSEA)	(GFI)	(IFI)	(NFI)	(AGFI)	(NNFI)	(CFI)
مقدار	۱۲۰/۵۸	۶۰	۲/۰۱	۰/۰۴۶	۰/۰۷	۰/۹۰	۰/۹۳	۰/۹۱	۰/۸۵	۰/۹۳	۰/۹۳
مقادیر مطلوب	-	-	<۳	<۰/۰۵	<۰/۰۸	≥۰/۹۰	≥۰/۹۰	≥۰/۹۰	≥۰/۹۰	≥۰/۹۰	≥۰/۹۰

بررسی شاخص‌های برازش مرتبط با کیفیت مدل طی جدول ۳ نشان داد که برازش استاندارد شده (NFI)، برازش تطبیقی (CFI) نکویی برازش (GFI)، شاخص برازش این کری منتال (IFI) و شاخص برازش توکر - لوییس (TLI)، شاخص ریشه خطای میانگین مجذورات تقریبی (RMSEA) در بازه قابل‌قبول قرار داشته و مدل مورد تأیید است.

جدول ۴: اثرات مستقیم و غیرمستقیم متغیّرها

مسیر از ← به	β	t-value	P
عزت‌نفس← سرسختی روان‌شناختی	۰/۲۷۰	۵/۰۷۹	۰/۰۰۱
سبک ایمن← سرسختی روان‌شناختی	۰/۳۱۰	۶/۸۸۶	۰/۰۰۱
سرسختی روان‌شناختی← ترس از ازدواج	-۰/۲۰	۲/۰۰۲	۰/۰۴۶
عزت‌نفس← ترس از ازدواج	-۰/۳۳۰	۶/۴۵۱	۰/۰۰۱
سبک ایمن ← ترس از ازدواج	-۰/۲۱۰	۲/۰۲۶	۰/۰۴۱
عزت‌نفس← سرسختی روان‌شناختی← ترس از ازدواج	-۰/۰۵۴	۲/۰۵۶	۰/۰۰۱
سبک ایمن ← سرسختی روان‌شناختی← ترس از ازدواج	-۰/۰۶۲	۲/۲۷۰	۰/۰۰۱

در نهایت طی جدول ۴ اثرات مستقیم و غیرمستقیم متغیّرها بر یکدیگر بررسی شد. براساس نتایج، عزت‌نفس و سبک ایمن به‌طور اثر مستقیم و معناداری بر سرسختی روان‌شناختی داشتند. از طرفی، سرسختی روان‌شناختی نیز به‌طور منفی و معناداری بر ترس از ازدواج اثرگذار بود. همچنین عزت‌نفس و سبک ایمن اثر مستقیم و مثبت بر ترس از ازدواج داشتند. تحلیل اثرات غیرمستقیم نیز نشان داد که عزت‌نفس و سبک ایمن از طریق سرسختی روان‌شناختی بر ترس از ازدواج اثر غیرمستقیم و معنادار دارند که این نتیجه نقش واسطه‌ای سرسختی روان‌شناختی را تأیید کرد.

شکل ۲) مدل معادلات ساختاری برای تبیین واریانس سرسختی روان‌شناختی و ترس از ازدواج

با توجه به شکل ۲ متغیّرهای عزت‌نفس و سبک ایمن به‌طور مجموع ۴۰/۳٪ از تغییرات سرسختی روان‌شناختی و ۳۳٪ از واریانس ترس از ازدواج را تبیین نمودند. این میزان تبیین ازنظر آماری معنادار بود و نشان داد که حدوداً یک‌سوم تغییرات در پدیده‌های مورد بررسی توسط مدل، پیش‌بینی می‌شود.

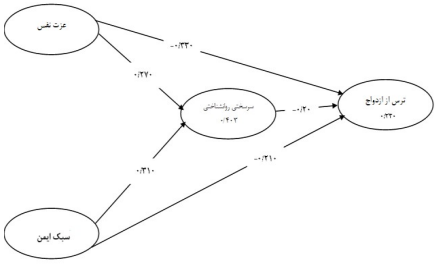

بحث و نتیجه‌گیری

مطالعه حاضر با هدف بررسی نقش واسطه‌ای سرسختی روان‌شناختی در رابطه بین عزت‌نفس و سبک ایمن با ترس از ازدواج انجام شد. نتایج نشان داد که عزت‌نفس بر ترس از ازدواج اثر مستقیم و منفی دارد، به‌طوری‌که افراد با عزت‌نفس بالا ترس کمتری از ازدواج دارند. این یافته‌ها همسو با مطالعات ارکان، کوچاک و ارکان (۲۰۱۶)، چندلر و لورنس (۲۰۱۷)، یون، شیم و جونگ (۲۰۱۸)، و سایه میری و همکاران (۲۰۱۹) است. نتایج مطالعه یون، شیم و جونگ نشان داد که عزت‌نفس پایین بر سلامت روانی افراد و رفتارهای اجتماعی آنها تأثیر می‌گذارد و به‌طور بالقوه بر دیدگاه آنها در مورد روابط و ازدواج اثرگذار است (یون، شیم و جونگ، ۲۰۱۸). در مطالعه سایه میری نیز ارتباط معنی‌داری بین برخی ویژگی‌های شخصیتی ازجمله عزت‌نفس و ازدواج گزارش شده که نشان می‌دهد ویژگی‌هایی مانند

عـزت‌نفس تـأثیرات قابـل‌توجهی بـر میـزان رضـایت افـراد از ازدواج دارنـد (شـایع میـری و همکـاران، ۱۳۹۸). در مطالعـه ارکـان و همکـاران (۲۰۱۶)، نقش‌هـای جنسـیتی برابرخواهانـه و عـزت‌نفس زنـان، ازدواج را بـه‌طور معنـادار و متوسـط پیش‌بینـی کردنـد (ارکـان و کوچـاک و ارکـان، ۲۰۱۶). بـه‌طورکلی، تئـوری‌هـای روان‌شـناختی بیان می‌کننـد کـه عـزت‌نفـس بالـا مـی‌توانـد بـه افـراد کمـک کنـد تـا از چالش‌هـای زنـدگی، ازجملـه ازدواج، بـا اعتمادبـه‌نفس بیشـتری روبـرو شـوند. از سـوی دیگـر، افـراد بـا عـزت‌نفس پـایین ممکـن اسـت در برابـر تصـمیمات مهـم زنـدگی، ماننـد ازدواج، تردیـد بیشـتری داشـته باشـند کـه مـی‌توانـد بـه تـأخیر در ازدواج منجـر شود (سالیوان، ۲۰۱۹). بـرای مثـال، تحقیقـات نشـان داده‌انـد کـه نگرش‌هـای مثبـت نسـبت بـه خـود (کـه بخشـی از عـزت‌نفس اسـت) بـا نگرش‌هـای مثبـت نسـبت بـه ازدواج همـراه اسـت. ایـن ارتبـاط مـی‌توانـد از طریـق مکانیسـم‌هایی ماننـد تقویـت اعتمادبـه‌نفس و بهبـود مهارت‌هـای ارتبـاطی تبیـین شـود کـه هـر دو بـرای موفقیـت در روابط عاطفی ضروری هستند (میلر و همکاران، ۲۰۱۵).

نتایج مطالعه همچنـین نشـان داد کـه سـبک ایمـن بـر تـرس از ازدواج اثـر مسـتقیم دارد و ایـن اثـر به‌صـورت منفی و معکوس بود و نشان داد افـرادی کـه سـبک ایمـن بالـاتری دارنـد در مواجهـه بـا تصـمیم‌های مهمـی ماننـد ازدواج ترس کمتـری دارنـد. ایـن نتیجـه بـا مطالعـه لیفبـروار و ریجکـن (۲۰۱۷) همسـو بـود. در مطالعـه یادشـده نتـایج نشـان داد کـه در منـاطق مـذهبی، هـر دودسـته مـذهبی‌هـا و غیرمـذهبی‌هـا نگرش‌هـای سـنتی نسـبت بـه ازدواج دارنـد و در ایـن بـین افـراد مـذهبی نگـرش مثبـت‌تری نسـبت بـه ازدواج داشـتند کـه تـرس کمتـری از ازدواج و تبعـات آن را نشـان مـی‌دهـد (لـایفبرور و لجکـن، ۲۰۱۷). در مطالعـه دیگـری کـه بـه بررسـی تغییـر نگـرش دانشـجویان نسـبت بـه ازدواج مـی‌پـردازد و دیـدگاه‌های کنـونی را بـا دلایـل ازدواج والدینشـان مقایسـه مـی‌کنـد، نشـان داده شـد کـه تغییـر در بافـت اجتمـاعی، یکـی از دلایـل افـزایش میـانگین سـنی ازدواج اسـت. به‌ویژه بـه نظـر مـی‌رسـد کـه سـطح تحصـیلات بـر زمـان ازدواج تـأثیر مـی‌گـذارد و افـراد تحصـیل‌کرده‌تر دیرتـر ازدواج مـی‌کننـد (اسـمیت، ۲۰۱۶). ایـن مطالعـه همچنـین نشـان داد تـأثیر باورهـای معنـوی در شـکل‌گیری ازدواج در بـین جوانـان رو بـه کـاهش اسـت (اسـمیت، ۲۰۱۶). کـه ایـن نتیجـه بـا یافتـه‌های حاصـل از مطالعـه حاضـر همسـو نبـود. همچنـین همسـو بـا مطالعـه امـرام (۲۰۱۵)، کـه ماهیـت چندبعـدی سـبک ایمـن را بررسـی نمـود، مطالعـه حاضـر نیـز نشـان داد کـه سـبک ایمـن بـه‌طور قابـل‌توجهی بـر نحـوه درک و پـردازش تصـمیمات پیچیده زندگی مانند ازدواج تأثیر می‌گذارد. امـرام در مطالعـه خـود اشـاره مـی‌کنـد کـه سـبک ایمـن افـراد را قـادر مـی‌سـازد تـا تجربیـات خـود را در چـارچوب وجـودی وسـیع‌تری به‌صـورت زمینـه‌ای درآورنـد و درنتیجـه بـر پاسخ‌های عاطفی و روان‌شناختی آنها به چنین تجربیاتی تأثیر می‌گذارد (امرام، ۲۰۱۵).

رابطه بـین معنویـت و تـرس، ازجملـه تـرس از ازدواج، نشـان مـی‌دهـد کـه معنویـت مـی‌توانـد بـه‌عنوان یـک واسطه عمـل کنـد و چـارچوبی بـرای یـافتن معنـا، آرامـش و حمایـت در اختیـار افـراد قـرار دهـد کـه بـه کـاهش ترس و بهبود سلامت روان کمک مـی‌کنـد. معنویـت بـا ایجـاد ارتبـاط عمیـق بـا چیـزی فراتـر از خـود، ابزارهـایی

را بـرای مقابلـه بـا عـدم قطعیت‌هـا و چالش‌هـا، ماننـد تـرس از ازدواج در میـان افـراد مجـرد، بـا تـرویج انعطاف‌پذیری، امید و دیدگاه مثبت به مشکلات زندگی ارائه می‌دهد (رایت، ۲۰۱۶).

سرسختی روان‌شـناختی نیـز بـر تـرس از ازدواج اثـر مسـتقیم و معکـوس داشـت. ایـن نتیجـه نشـان مـی‌دهـد کـه افـراد دارای سرسـختی روان‌شـناختی بـرای مقابلـه بـا اضـطراب و عـدم اطمینـان مـرتبط بـا ازدواج مجهزتـر هستند. نتایج این مطالعـه مبنـی بـر اینکـه سرسـختی روان‌شـناختی مسـتقیماً بـر تـرس از ازدواج تـأثیر مـی‌گـذارد، بعد جدیدی به ادبیات موجـود مـی‌افزایـد کـه اغلـب بـر عوامـل اجتمـاعی-اقتصـادی و فرهنگـی مـؤثر بـر ازدواج متمرکـز اسـت (تامپسـون و همکـاران، ۲۰۱۷). ایـن نتیجـه بـا نتـایج مطالعـه تامپسـون و همکـاران (۲۰۱۷) همسـو بود. در مطالعه مذکور افـراد بـا سـطوح سرسـختی بالـاتر اضـطراب کمتـری در مـورد تعهـدات بلندمـدت ازجملـه ازدواج نشـان دادنـد. ایـن بـه‌موازات یافتـه‌های مطالعـه حاضـر در مـورد سرسـختی روان‌شـناختی اسـت و بـر اهمیت این عامل در هدایت ابهامات مرتبط با ازدواج تأکید می‌کند (تامپسون و همکاران، ۲۰۱۷).

رابطـه مسـتقیم و منفـی بـین سرسـختی روان‌شـناختی و تـرس از ازدواج بـه ایـن معنـا اسـت کـه بـا افـزایش سرسـختی روان‌شـناختی در یـک فـرد، میـزان تـرس او از ازدواج کـاهش می‌یابـد. سرسـختی روان‌شـناختی، بـه‌عنوان یـک ویژگـی شخصـیتی، بیـانگر میـزان توانـایی فـرد بـرای مقاومـت در برابـر اسـترس‌ها و چالش‌هـای زنـدگی، حفـظ یکپـارچگی روانـی در مواجهـه بـا فشـارهای روحـی و بهبـودی پـس از رویـدادهای اسـترس‌زا اسـت. افـراد بـا سـطح بالـایی از سرسـختی روان‌شـناختی معمولـاً دارای نگـرش مثبـت‌تری نسـبت بـه زنـدگی هستند، بهتر بـا تغییـرات کنـار مـی‌آینـد، و توانـایی بیشـتری در مـدیریت اسـترس و حـل مشـکلات دارنـد. تـرس از ازدواج مـی‌توانـد شـامل نگرانـی‌هـایی در مـورد تعهـد طولـانی‌مـدت، تغییـر در سـبک زنـدگی، از دسـت دادن استقلال و یا تـرس از شکسـت در روابـط باشـد. افـرادی کـه سرسـختی روان‌شـناختی بالـایی دارنـد، معمولـاً بهتـر می‌توانند با این نوع نگرانـی‌هـا و ترس‌هـا کنـار بیاینـد، زیـرا آنهـا توانـایی سـازگاری بـا تغییـرات جدیـد و مقابلـه با چالش‌ها را دارند. این توانایی به آنها کمـک مـی‌کنـد تـا نگرانـی‌هـای مـرتبط بـا ازدواج را بـه شـکلی سـازنده‌تر مـدیریت کننـد، کـه در نتیجـه منجـر بـه کـاهش تـرس از ازدواج مـی‌شـود. بـه عبـارت دیگـر، سرسـختی روان‌شناختی به‌عنوان یک منبع درونـی عمـل مـی‌کنـد کـه بـه افـراد کمـک مـی‌کنـد تـا بـا احساسـات منفـی ماننـد ترس، نـاامنی، و دیگـر موانـع روانـی کـه ممکـن اسـت در مسـیر تصـمیم‌گیری بـرای ازدواج وجـود داشـته باشـد، به شکل مـؤثرتری مقابلـه نماینـد. از ایـن رو، افـزایش سرسـختی روان‌شـناختی مـی‌توانـد بـه‌عنوان یـک اسـتراتژی برای کاهش ترس از ازدواج در نظر گرفته شود (مدی، ۲۰۱۷).

دراین‌بـین، نقـش واسـطه‌ای سرسـختی روان‌شـناختی در رابطـه بـین عـزت‌نفس و تـرس از ازدواج، تعامـل روان‌شـناختی پیچیـده و چندلایـه‌ای را بـه وجـود آورده کـه در راسـتای مطالعـات روان‌شـناختی اخیـر و بررسـی مـدل‌های میـانجی‌گـری در این‌گونـه مطالعـات قـرار دارد. بـه‌طوری‌کـه هیـز (۲۰۱۸) بـر اهمیـت درک تـأثیرات غیرمسـتقیم در تحقیقـات روان‌شـناختی تأکیـد مـی‌کنـد، چنانکـه نتـایج مطالعـه حاضـر نیـز نشـان مـی‌دهـد کـه

سرسختی روان‌شناختی به‌عنوان یک واسطه عمل کرده و تأثیرات عزت‌نفس را بر ترس‌های مربوط به ازدواج هدایت می‌کند. با توجه به بررسی پیشینه مطالعات انجام شده، مطالعه‌ای که به‌صورت مستقیم به بررسی نقش واسطه‌ای سرسختی روان‌شناختی در بین دو متغیّر یادشده بپردازد، یافت نشد.

سرسختی روان‌شناختی به‌عنوان یک عامل میانجی در رابطه بین عزت نفس و ترس از ازدواج عمل می‌کند، به‌گونه‌ای که توانایی فرد در مقابله با چالش‌ها و استرس‌ها را تعدیل می‌کند. افرادی با عزت نفس بالا تمایل دارند نگرشی مثبت‌تر نسبت به خود و توانایی‌های خود داشته باشند، که این امر می‌تواند به افزایش سرسختی روان‌شناختی آنها منجر شود. سرسختی روان‌شناختی بیشتر، به نوبه خود، فرد را مجهز به مکانیزم‌های بهتری برای مقابله با ترس‌ها و نگرانی‌ها می‌کند، ازجمله ترس از ازدواج. بنابراین، سرسختی روان‌شناختی نقش مهمی در کاهش تأثیر منفی پایین عزت نفس بر ترس از تعهد و ازدواج دارد، به‌گونه‌ای که افراد با عزت نفس بالا و سرسختی روان‌شناختی قوی، کمتر احتمال دارد که از ازدواج بترسند (هیز، ۲۰۱۸). این مدل میانجی‌گری بیانگر این است که چگونه سرسختی روان‌شناختی می‌تواند به‌عنوان یک پل مثبت بین عزت نفس فردی و نگرش‌های آنها نسبت به ازدواج عمل کند (بارون و کنی، ۱۹۸۶).

لبینقش میانجی سرسختی روان‌شناختی در رابطه بین سبک ایمن و ترس از ازدواج نشان می‌دهد که چگونه درک عمیق‌تر و ارتباط معنادار با جهان و اطرافیان می‌تواند بر تجربیات عاطفی و تصمیمات بزرگ زندگی تأثیر بگذارد. سبک ایمن، که به توانایی فرد برای استفاده از ارزش‌ها، معنا و هدف برای مواجهه با چالش‌ها و برقراری ارتباط معنادار اشاره دارد، می‌تواند به تقویت سرسختی روان‌شناختی کمک کند. این نوع هوش با ترویج انعطاف‌پذیری فکری، خودآگاهی و تحمل نسبت به ابهام، فرد را در مواجهه با تغییرات و چالش‌های زندگی، از جمله ترس از ازدواج، مسلح می‌کند (بولبی، ۱۹۸۸). سرسختی روان‌شناختی که به‌عنوان توانایی انسان در حفظ ثبات روانی و بهبود پس از تجربه‌های استرس‌زا تعریف می‌شود، در اینجا به‌عنوان یک عامل میانجی عمل می‌کند؛ بدین معنا که افزایش سبک ایمن منجر به تقویت سرسختی روان‌شناختی می‌شود، که به نوبه خود، می‌تواند ترس از ازدواج را کاهش دهد. افرادی که در سطح بالایی از سبک ایمن قرار دارند، ممکن است با استفاده از منابع درونی خود و باورهای معنوی خود به‌گونه‌ای مؤثرتر با نگرانی‌ها و ترس‌های مرتبط با ازدواج مواجه شوند، و این امر از طریق سرسختی روان‌شناختی قوی‌تری که دارند، تسهیل می‌شود. این مدل میانجی‌گری تأکید می‌کند که چگونه سبک ایمن نه تنها به‌صورت مستقیم بلکه از طریق تقویت سرسختی روان‌شناختی، بر کاهش ترس از تعهد و ازدواج تأثیر می‌گذارد (میکولنسر و شیور، ۲۰۰۷)

محدودیت‌های پژوهش

مطالعه حاضر از نمونه‌ای محدود به لحاظ جغرافیایی و فرهنگی استفاده کرده که ممکن است قابلیت تعمیم یافته‌ها به جمعیت‌های دیگر را محدود کند. به‌علاوه، استفاده از نمونه‌های غیر احتمالی ممکن است باعث خطا در انتخاب شرکت‌کنندگان شود. همچنین درحالی‌که ابزارهای مورداستفاده برای سنجش متغیّرها از اعتبار و روایی قابل قبولی برخوردار هستند، همواره محدودیت‌هایی در خصوص دقت این ابزارها وجود دارد. علاوه بر این، پاسخ‌های خودگزارش‌دهی ممکن است تحت تأثیر خطاهای شناختی و اجتماعی قرار گیرند. همین‌طور اگرچه مطالعه حاضر تلاش کرده است تا عوامل متعددی را بررسی کند، اما همچنان ممکن است متغیّرهای دیگری وجود داشته باشند که بر روابط مورد بررسی تأثیر بگذارند و در این مطالعه در نظر گرفته نشده‌اند. درنتیجه، ضروری است که یافته‌های تحقیق با دقت تفسیر شوند.

پیشنهادهای پژوهش

افزودن سرسختی روان‌شناختی به‌عنوان یک عامل واسطه‌ای بینش‌های جدیدی را در مورد چگونگی تعامل این عوامل ارائه می‌دهد. لذا پیشنهاد می‌شود که برنامه‌های مداخله‌ای که بر افزایش سبک ایمن و سرسختی روان‌شناختی تمرکز دارند و در کاهش ترس از ازدواج مؤثر هستند، در سطح دانشگاه‌ها طراحی و اجرا شود. همچنین با توجه به نقش سرسختی روان‌شناختی در سایر جنبه‌های روان‌شناختی و اجتماعی زندگی، پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های بیشتری در این زمینه انجام می‌شود. درعین‌حال این پژوهش‌ها باید به بررسی چگونگی تأثیرگذاری این عوامل در گروه‌های مختلف فرهنگی و سنی و همچنین توسعه و آزمون برنامه‌های مداخله‌ای که به افزایش سرسختی روان‌شناختی در جهت کاهش ترس از ازدواج می‌پردازند، ادامه دهند. همچنین، توصیه می‌شود تحقیقات آتی به بررسی تأثیر سایر عوامل روان‌شناختی و اجتماعی که ممکن است در این فرایند نقش داشته باشند، بپردازند تا درک جامع‌تری از مکانیسم‌های اثرگذاری بر ترس از ازدواج ارائه دهند.

قدردانی

از تمامی دانشجویان که در این پژوهش همکاری داشتند کمال تشکر را داریم.

ملاحظات اخلاقی

بنا بر اظهار نویسندگان مقاله کمیته اخلاق در پژوهش دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز این پژوهش را با کد I R. IAU. TABRIZ. REC. 1400. 086 تأیید کرده است.

حامی مالی

بنا بر اظهار نویسندگان، پژوهش حاضر حامی مالی نداشته و با هزینه شخصی مؤلفان انجام شده است.

تضاد منافع

نویسندگان مقاله هیچ‌گونه منافعی در مورد این پژوهش گزارش نکردند.

مشارکت مؤلفان

نگارش متن مقاله: مؤلف اول و دوم، استاد راهنما و مؤلف مسئول: مؤلف دوم، ناظر و استاد مشاور و همکار در تألیف نهایی مقاله: مؤلف سوم و چهارم

منابع

عباسی، س.، پناه علی، ع.، اقدسی، ا. ن.، و علیوندی وفا، م .(2023). تبیین رابطه ترس از ازدواج بر اساس اضطراب وجودی با میانجی‌گری سرسختی روان‌شناختی. *فصلنامه مطالعات خانواده ایرانی*، ۳(1)، ۱۱۳-۱۳۳.

آقاجانی سیف‌الله، و صمدی فرد، ح .(2018). همبستگی بین سلامت معنوی با هوش معنوی و هوش هیجانی در دانشجویان دانشگاه اردبیل. *مدیریت ارتقای سلامت*، ۸(4)، ۱-۷.

احمدی، ا.، زینالی‌پور، ح.، و رحمانی، م .(2013). بررسی نقش سخت‌کوشی تحصیلی در پیشرفت تحصیلی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندرعباس. *مجله علوم زیستی و پزشکی*، ۳(6)، ۴۱۸-۴۲۳.

الپور، س.، و ذهنی قناد، س .(2016). بررسی رابطه بین ذهن‌آگاهی و بهزیستی روان‌شناختی: نقش تعهد راهبردی تنظیم و عزت نفس. *مقالات پژوهشی در روان‌شناسی مثبت*، ۳(2)، ۱-۱۸.

بهروزی، ن.، حقیقی، ج.، یوسفی، ن.، و بشلیده، ک .(2011). بررسی ساختار عاملی مقیاس عزت نفس روزنبرگ با سه شکل پردازش کلمات مثبت و منفی و نیمه مثبت و نیمه منفی در دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز. *مطالعات روان‌شناسی تربیتی*، ۹(15)، ۴۱-۶۶.

غفوری ورنوسفدرانی، م.، کمالی، م.، و نوری، ا .(2008). رابطه بین انگیزه پیشرفت و سرسختی روان‌شناختی با هیجان‌خواهی و مسئولیت‌پذیری. *پژوهش‌های دانش در روان‌شناسی کاربردی*، ۱۰(36-35)، ۱۶۵-۱۸۸.

کیامرثی، ا.، نجاریان، ب.، و مهرابیزاده، م .(1998). ساخت و اعتباریابی مقیاسی برای اندازه‌گیری سرسختی روان‌شناختی. *مجله روان‌شناسی*، ۲(3)، ۲۷۱-۲۸۴.

محمدی، س.، کاظمی رضایی، س. ا.، قاسمی ارگنه، ح.، کاظمی رضایی، س. و.، و موسوی، س. ا .(2017). رابطه ابعاد شخصیتی با سبک‌های دلبستگی و سبک‌های هویت در دانشجویان کم‌شنوا. *فصلنامه سلامت روان بالینی*، ۴(1)، ۸۸-۹۸.

مرادی، ک.، اسدزاده، ح.، کرمی، ا.، و نجفی، م. (2019). مدل‌سازی پیشرفت تحصیلی بر اساس هیجان‌های تحصیلی و درگیری تحصیلی با نقش میانجی توسعه مثبت جوانان. *روان‌شناسی تربیتی، ۱۵* (51)، ۱۴۷-۱۷۳.

پهلوانی، م. و همکاران. (2015). نقش عزت نفس و خودکارآمدی در بهزیستی هیجانی. *مطالعات روان‌شناسی و رفتاری، ۳* (2)، ۵۶-۶۳.

رقیب سادات، م.، سیادت، س. ا.، حکیمی‌نیا، ب.، و احمدی، س. ج. (2010). اعتبارسنجی مقیاس هوش معنوی کینگ (SISRI-24) در دانشجویان دانشگاه اصفهان. *دستاوردهای روان‌شناختی، ۱۷* (1)، ۱۴۱-۱۶۴.

صفری، ح.، جنا آبادی، ح.، سلم‌آبادی، م.، و عباسی، ع. (2016). پیش‌بینی آرمان‌گرایی تحصیلی بر اساس هوش معنوی و پشتکار. *راهبردهای آموزش در علوم پزشکی، ۸*(6)، ۷-۱۲.

سنمار، م.، عظیمیان، ج.، نوریان، س.، علی‌اکبری، م.، و چگینی، ن. (2023). رابطه بین هوش معنوی و سبک زندگی با رضایت از زندگی در دانشجویان علوم پزشکی. *BMC آموزش پزشکی*، ۲۳، ۵۲۰.

Abbasi, S., Panah Ali, A., Aghdasi, A. N., & Aliwandi Wafa, M. (2023). Explaining the relationship of fear of marriage based on existential anxiety with the mediation of psychological toughness. Iranian Journal of Family Studies, 3(1), 113-133. (Full text in Persian)

Adhikari, P. (2017). Attitudes of present generation towards marriage: A survey of marriageable college students. Tribhuvan University Journal, 31, 167-184. https://doi.org/10.3126/tuj.v31i1-2.25353

Aghajani Saifollah, & Samadi Fard, H. (2018). Correlation of spiritual well-being with spiritual intelligence and emotional intelligence in students of Ardabil University. Health Promotion Management, 8(4), 1-7. (Full text in Persian)

Ahmadi, A., Zainalipour, H., & Rahmani, M. (2013). Studying the role of academic hardiness in academic achievement of students of Islamic Azad University, Bandar Abbas Branch. Journal of Life Sciences and Biomedicine, 3(6), 418-423. (Full text in Persian)

Alipour, S., & Zoghibi Qanad, S. (2016). Investigating the relationship between mindfulness and psychological well-being: The role of regulating strategic commitment and self-esteem.

Research Papers in Positive Psychology, 3(2), 1-18. https://doi.org/10.22108/ppls.2017.103132.1071. (Full text in Persian)

Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. Psychological Review, 84(2), 191–215.

Banks, R. R. (2007). The aftermath of Loving v. Virginia: Sex asymmetry in African American intermarriage. Wisconsin Law Review, 533.

Baron, R. M., & Kenny, D. A. (1986). The moderator-mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. Journal of Personality and Social Psychology, 51(6), 1173-1182.

Batool, S. S., & Khalid, R. (2017). Self-esteem, resilience, and social trust as mediators in the relationship between emotional intelligence and life satisfaction: A multivariate analysis. Journal of the Pakistan Medical Association, 67(6), 854-858.

Becerra, M. B., Arias, D., Cha, L., & Becerra, B. J. (2021). Self-esteem among college students: The intersectionality of psychological distress, discrimination, and gender. Journal of Public Mental Health, 20(1), 15-23.

Behrouzi, N., Haghighi, J., Yousefi, N., & Beshlideh, K. (2011). Examining the factor structure of the Rosenberg self-esteem scale with three forms of positive and negative word processing and half positive and half negative items in students of Shahid Chamran University of Ahvaz. Educational Psychology Studies, 9(15), 41-66. (Full text in Persian)

Bowlby, J. (1988). A Secure Base: Parent-Child Attachment and Healthy Human Development. Basic Books.

Emmons, R. A. (2000). Is spirituality an intelligence? Motivation, cognition, and the psychology of ultimate concern. International Journal of Psychology and Religion, 10(1), 3-26.

Emram, G. (2015). The multidimensional nature of secure attachment style: Effects on life decisions. Journal of Psychological Research, 34(3), 567-584.

Ercan, M., Koçak, O., & Ercan, F. Z. (2022). An investigation of the relationship between gender roles attitudes and self-esteem of married individuals. İçtimaiyat, 6(2), 704-716. https://doi.org/10.33709/ictimaiyat.1187299.Arkan, G., Koçak, E., & Arkan, B. (2016). Gender roles, self-esteem, and marital

expectations. Journal of Psychology and Behavioral Science, 14(2), 34-45.

Gettens, C. M., & Fowler, C. A. (2018). Social support and academic engagement in college students: The importance of the relationship with faculty. Journal of College Student Retention: Research, Theory & Practice, 20(1), 51-63.

Ghafouri Varnosfadrani, M., Kamali, M., & Nouri, A. (2008). The relationship between progress motivation and psychological toughness with thrill seeking and responsibility. Knowledge Research in Applied Psychology, 10(35-36), 165-188. (Full text in Persian)

Greenberger, E., Chen, C., Dmitrieva, J., & Farruggia, S. P. (2003). Item wording and the dimensionality of the Rosenberg Self-Esteem Scale: Do they matter? Journal of Personality and Individual Differences, 35(6), 1241-1254.

Hayes, A. F. (2018). Introduction to Mediation, Moderation, and Conditional Process Analysis: A Regression-Based Approach (2nd ed.). The Guilford Press.

King, D. B. (2008). Rethinking claims of spiritual intelligence: A definition, model, & measure (Thesis). Trent University, Ontario, Canada.

Kiyamrsie, A., Najarian, B., & Mehrabizadeh, M. (1998). Construction and validation of a scale to measure psychological hardiness. Psychological Journal, 2(3), 271-284. (Full text in Persian)

Lifebroar, A., & Rijken, F. (2017). Religious beliefs and marriage attitudes in young adults. Journal of Social Psychology, 28(4), 477-489.

Lyons-Ruth, K. (2015). Dissociation and the parent–infant dialogue: A longitudinal perspective from attachment research. Attachment, 9(3), 253-276.

Maddi, S. R. (2017). Resilience at Work: How to Succeed No Matter What Life Throws at You. McGraw-Hill Education.

Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2007). Attachment in Adulthood: Structure, Dynamics, and Change. Guilford Press.

Miller, D. L., Whitaker, T. R., & Bradford, P. G. (2015). Positive self-regard and romantic relationships: The role of self-esteem. Psychological Science, 25(7), 2030-2041.

Mohammadi, S., Kazemi Rezaei, S. A., Gasemi Argene, H., Kazemi Rezaei, S. V., & Mousavi, S. A. (2017). The relationship between personality dimensions with attachment styles and identity styles in students with hearing impairment. Journal of Clinical Mental Health, 4(1), 88-98.

Moradi, K., Asadzadeh, H., Karami, A., & Najafi, M. (2019). Modeling the academic achievements based on academic emotions and academic engagement with the mediating role of positive development youth. Educational Psychology, 15(51), 147-173. (Full text in Persian)

Pahlavani, M., et al. (2015). The role of self-esteem and self-efficacy in emotional well-being. Journal of Psychological and Behavioral Studies, 3(2), 56-63. (Full text in Persian)

Rosenberg, M. (2011). Society and the adolescent self-image. Princeton University Press.

Sadat Raqib, M., Siadat, S. A., Hakimini Nia, B., & Ahmadi, S. J. (2010). Validation of King's Spiritual Intelligence Scale (SISRI-24) in Isfahan University students. Psychological Achievements, 17(1), 141-164. (Full text in Persian)

Safari, H., Jenaabadi, H., Salmabadi, M., & Abasi, A. (2016). Prediction of academic aspiration based on spiritual intelligence and tenacity. Educational Strategies in Medical Sciences, 8(6), 7-12. (Full text in Persian)

Senmar, M., Azimian, J., Noorian, S., Aliakbari, M., & Chegini, N. (2023). Relationship between spiritual intelligence and lifestyle with life satisfaction among students of medical sciences. BMC Medical Education, 23, 520. (Full text in Persian)

Smith, K. (2016). Changing marriage patterns: The role of education. Marriage and Family Review, 42(5), 437-448.

Thompson, R. S., Garcia, M. E., & Peterson, L. M. (2017). Psychological hardiness and its relationship to anxiety and marriage. Journal of Marriage and Family Therapy, 29(2), 108-117.

Wright, M. D. (2016). Spirituality as a coping mechanism. Journal of Counseling Psychology, 41(3), 354-369.

Yoon, K. L., & Zinbarg, R. E. (2007). Generalized anxiety disorder and entry into marriage or a marriage-like relationship. Journal of Anxiety Disorders, 21(7), 955-965. https://doi.org/10.1016/j.janxdis.2006.10.006

Yoon, M., Shim, S., & Jong, H. (2018). Self-esteem and its effects on relationships and marriage. Journal of Family Studies, 19(3), 267-278.

Zohar, D., & Marshall, I. N. (2000). SQ: Spiritual Intelligence, the Ultimate Intelligence. Bloomsbury Publishing.

Makhubela, M., & Mashegoane, S. (2017). Psychological validation of the Rosenberg Self-Esteem Scale (RSES) in South Africa: Method effects and dimensionality in black African and white university students. Journal of Psychology in Africa, 27(3), 277-281.

The relationship between self-esteem, attachment styles and existential anxiety with fear of marriage; the mediating role of psychological hardiness

Somaieh Abbasi[۱], Amirpana Ali [*۲], Ali Naghi Aghdasi[۳], Marzieh Alivandi Vafa[۴]

Abstract

Discovering how psychological structures interact and the collective influence on attitudes towards marriage in our society seems to be crucial and addresses a significant gap in psychology and marital counseling. Therefore, the present study aimed to determine the relationship between self-esteem and secure style with fear of marriage in students mediated by psychological toughness. The present study was descriptive-correlational. The statistical population was all male and female students of Islamic Azad University, Sardasht Branch, 670 people, of whom 358 were selected through purposive sampling. Standardized tools such as Rosenberg's self-esteem (1965), Hazan and Shaver's attachment styles, Ahvaz's psychological hardiness (2006), and Richard's fear of marriage (2007) were used to collect data. Data analysis was also performed using Spearman's correlation tests and structural equation modeling in SPSS and AMOS version 24 software. Self-esteem had a significant and inverse effect on fear of marriage (β= 0.330, P<0.001). Safe style also had a significant and inverse effect on fear of marriage (β=-0.210, P<0.001). Psychological hardiness also had a significant and inverse effect on fear of marriage (β=-0.20, P<0.001). The indirect effect of self-esteem on fear of marriage through psychological hardiness was also negative and significant (β=-0.054, P<0.001). At the same time, the indirect effect of secure style on fear of marriage through psychological hardiness was also negative and significant (β=-0.062, P<0.001). Self-esteem, secure style, and psychological hardiness had a significant negative effect on fear of marriage, which emphasizes their reducing role in this phenomenon. Specifically, it was found that self-esteem and secure style not only directly but also indirectly reduce fear of marriage through increasing psychological hardiness.

Keywords: Self-esteem, attachment styles, psychological hardiness, fear of marriage, students

[1]. PhD Student in Counseling, Counseling Department, Islamic Azad University, Tabriz Branch, Tabriz, Iran
[2]. Assistant Professor, Counseling Department, Islamic Azad University, Tabriz Branch, Tabriz, Iran panahali@iaut.ac.ir
[3]. Assistant Professor, Counseling Department, Islamic Azad University, Tabriz Branch, Tabriz, Iran
[4]. Assistant Professor, Department of Psychology and Counseling, Islamic Azad University, Tabriz Branch, Tabriz, Iran.